

Neményi Béla-életútinterjú

készítette: Ignác Ádám

A beszélgetés időpontja: 2016. május 03., Budapest

Ignác Ádám:

Egykori zenésztársaddal és barátoddal, Sankó Lászlóval¹ úgy kezdtük az interjút, hogy felvázoltam azt a kétféle zenéstípust, amely a magyarországi beatkorszak kezdeteit leginkább jellemzi: a professzionális muzsikust és a lelkes amatőrt. László megerősített abban, hogy minden beatzenekar valahogy így épült fel, hogy tehát együttesenként minimum egy olyan tag volt – a ti esetekben László –, aki a banda a zenei motorjaként működött. A mostani beszélgetés apropóján ezt a modellt szeretném egy harmadik kategóriával kiegészíteni, és pedig a „szervező” vagy „menedzser” típusával, amelyre szintén bőségesen találunk példát a korszak más formációinál is (például az Omegában kezdetektől Laux József intézte a zenekari ügyeket). A „szervezőnek” megvolt az a kapcsolati hálója, amely elindíthatta a zenekart. Egyetértesz-e abban, hogy az Atlantis esetében téged nevezhetünk a zenekar fő szervezőjének?

Neményi Béla:

Persze.

Ignác Ádám:

És pontosan miben állt ez a tevékenység? Hogyan kellett a populáris zenei életben kapcsolati hálót építeni egy olyan sajátos korszakban, mint amilyen a kádári Magyarország volt? Sankó saját elmondása szerint csak a zenével foglalkozott, és úgy nyilatkozott, hogy a színpadképtől a felszerelésen át a hirdetésekig minden másért te feleltél.

Neményi Béla:

Saját korszakról beszélsz, de leszögezném, hogy téved, aki azt mondja, hogy ez egy nagyon nehéz időszak volt. Sokaknak családilag megvoltak a politikai kapcsolataik, így nem jelentett gondot az sem, ha beatzenekarokban zenéltek. Nálam azzal kezdődött minden, hogy egy gimnáziumi osztálytársam teljesen megszállottja volt a rádiószerelésnek és az erősítőknak.

Ignác Ádám:

Benyó Sándor?

Neményi Béla:

Benyó Sanyi, igen. Ő maga készített minden erősítőt és hangfalat. Ez nélkülözhetetlennek számított. Enélkül senki nem jutott volna el odáig, hogy egyáltalán be tudjon vállalni valamilyen rendezvényt. Először gimnáziumi bulikon szerepeltünk, és ekkor még nem Sankó volt a zenekar énekese, hanem Bula, akinek csak a gúnynevére emlékszem. Nagyon ügyes srác volt, utána jött csak Laci. Miatta kezdtek Sankóéknak hívni minket, előtte nem volt nevünk. De mindez csak a történeti hűség szempontjából érdekes. Az emberi, haveri kapcsolatokról kérdezte, amik már gimnáziumi rendezvények alatt fontosak voltak.

Ignác Ádám:

¹ Sankó László az Atlantis basszusgitárosa, zenei vezetője.

Szerintem igazán nem mindennapi, hogy az Atlantis a megalakulását követően rövid időn belül már TV-showban szerepelt, egyike volt az első zenekaroknak, akiknek plakátja lehetett Budapesten, de filmben is szerepelhettetek,² ami a korszakban szintén csak keveseknek adatott meg. A kérdés az tehát, hogy milyen szervezést, milyen kapcsolatokat igényelt, hogy egy induló beatzenekar ilyen széles nyilvánossághoz juthatott egy olyan zenei szintéren, ahol alapvetően a tánczenét, kisebb mértékben a dzsesszt preferálták?

Neményi Béla:

Szerintem a felfutásban sokat köszönhetünk Balogh Jóska barátomnak, aki az Autóvillamossági Művek kultúrházának, a Boschnak³ volt a „kultúrigazgatója”. Jóska már korábban is hallott minket. Közös érdekünk volt, hogy legyen valahol egy helyünk, s abban maradtunk, hogy a Boschban rendszeresen játszhatunk. Igazság szerint onnantól kezdve önműködővé vált a dolog: a Balzac utcától a Váci utca sarkáig állt a sor általában, amikor a hely már megtelt. A Bosch háromszáz főre volt hitelesítve, de számos alkalommal előfordult, hogy majdnem ezren szerettek volna bejutni.

Ignác Ádám:

Ha jól értem, akkor az Atlantis-koncertek nem is igényeltek külön promóciót?

Neményi Béla:

A világon semmit. Hamar híre ment, hogy van egy ilyen zenekar, és hogy mennyien kíváncsiak ránk, így nem is én kerestem a lehetőségeket, hanem mások kezdtek el megkeresni minket. Folyton odajöttek hozzánk a koncertek előtt és után, és mivel én voltam a zenekarvezető és én intéztem a szervezési dolgokat, én tárgyaltam velük. Említetted például a plakátot, amely az Egyetemi Színpad⁴ szervezésében megvalósuló 1964-es fellépésünkhöz kapcsolódik. Annak csupán annyi volt a története, hogy előtte szerepeltünk 1963-ban Balatonbogláron az áttörést jelentő „hippitalálkozó”⁵ és a sikert követően megkerülhetetlenné vált, hogy találjunk magunknak egy jól megjegyezhető nevet. Azt sejtettük, hogy az angol név nem lenne szerencsés, mert annyit azért tudtunk – és azt hiszem ez volt a hatalom részéről a legfőbb megszorítás –, hogy az angol kifejezéseket nem szívesen veszik. Példaként leginkább a Metro, Omega és Illés névválasztása lebegett előttünk, de tőlük eltérően mi olyat akartunk találni, ami nem is angol, de nem is magyar. A „Sankóéknál” sem akartunk ugyanakkor megmaradni. Ekkor találtuk ki az Atlantis nevet. Amikor ez megvolt, elkezdtuk hirdetni az Egyetemi Színpados koncertet, ami egyáltalán nem volt olyan nehéz, mert akkor már eléggé ismertek voltunk, folyamatosan hívtak minket játszani.

Ignác Ádám:

Mondhatjuk azt, hogy a beatzenekarokra nemcsak a közönség volt kíváncsi, de a művelődési házak, zenés klubok vezetői is láttak bennük fantáziát?

Neményi Béla:

Igen. Szó sincs arról, hogy a beat marginális műfaj lett volna, a kezdetektől beépült a magyar zenei életbe.

² Mint később utalunk is rá, az Atlantis a *Fény a redőny mögött* című film egyik betétdalát játssza.

³ Az Autóvillamossági Felszerelések Gyárának kultúrotthona, azaz a Bosch Klub a 13. kerületi Balzac utca 5-7-ben működött.

⁴ Az Egyetemi Színpad 1957-ben, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pesti Barnabás utcai épületében jött létre.

⁵ A zenekar 1963-ban a balatonboglári Halászkertben adta első jelentősebb koncertjét.

Ignác Ádám:

Pedig sokan szeretik az ellenkezőjét állítani.

Neményi Béla:

Valóban, de nem mondanak igazat. Minden szombaton valamilyen gimnáziumi bálon játszottunk. Az iskolák például egymással versengtek, hogy a szalagavatón vagy az évfázón a három zenekar a Metro, az Illés és a Sankó – az Omega akkor még nem volt ugyanis jelentős – egyike lépjen fel, mert az ténylegesen nagy dobásnak számított. Vasárnaponként pedig az állandó helyünkön játszottunk. Az Egyetemi Színpados koncert mérföldkőnek számított a zenekar történetében. Egyetértek Sankó Lászlóval abban, hogy ez volt az első igazi beatkoncert Magyarországon. Ezen az esten nemcsak plakátok kal, hanem kinyomtatott műsorról is készültünk, és hihetetlen tömeg gyűlt össze. Azt mesélték – bár lehet, hogy ez csak egy legenda –, hogy Zorán⁶ eladta az orkáncabátját, hogy bejuthasson. A büszkesége először visszatartotta, de végül már olyan feketepiaci jegyárak voltak, hogy nem tudott volna másképp bejönni. Mindez persze csak érdekesség. A lényeg, hogy a koncert szünetében jött oda hozzám Juhász István, aki a Magyar Hanglemezyártó Vállalatnak volt a hangmérnöke. Amikor azt mondta, hogy lemezt akarnak csinálni velünk, először elküldtem a fenébe. Mondtam neki, hogy ne hülyéskedjen, pont most zavar ilyen képtelenséggel, amikor koncertezünk? De elővette az igazolványát, és azt mondta, komolyan beszél.

Ignác Ádám:

Valóban hihetetlennek tűnt?

Neményi Béla:

Abszolút. Úgyhogy nem is vettem a fáradságot, hogy udvarias legyek vele. Mit szórakozik egy felnőtt ember a fiatalokkal? Voltunk vagy húsz évesek! De nem viccelődött. Megbeszéltünk vele tehát egy időpontot, és bementünk a lemezyárba felvenni az első kislemezt. Ez 1965 elején történt, ekkor készült az első beatlemez Magyarországon. Persze akkor még csak kislemezek jelentek meg, amikor az első nagylemezt megcsinálták, akkor én már abbahagytam a zenélést.⁷

Ignác Ádám:

Az *Ezek a fiatalok* című film zenéjét már 1967-ben kiadták. Az Omega *Trombitás Frédi* című nagylemeze pedig 1968-ban.

Neményi Béla:

1968-ban még mi is voltunk, és állítom, nem volt nagylemez. A *Trombitás Frédi* az Omega „rakta át” kislemeze nagylemezre, mert volt addigra annyi slágerük.

Ignác Ádám:

Egy kérdés erejéig visszakanyarodnék még a kezdetekhez. Továbbra is az a kiindulópontunk, hogy Sankó László volt a zenei motorja és az Atlantis legprofesszionálisabb zenésze. Később mégis az az érdekes helyzet állt elő, hogy amikor már önálló szerzeményeket is írt az együttes, akkor te magad is zeneszerzőként jelentél meg.

Neményi Béla:

⁶ Szevanovity Zorán (1942), Kossuth-díjas énekes, a Metro együttes vezetője.

⁷ Az Omega együttes *Trombitás Frédi és a rettenetes emberek* című nagylemeze valójában 1968-ban kelent meg, Neményi egy évvel később, 1969-ben hagyta abba az aktív zenélést.

Igen, pedig eleinte még Laci mutatta meg nekem, hogy miként kell lefogni egy akkordot a gitáron. Nekem közöm nem volt hozzá, bár valamit azért tudtam zongorázni.

Ignác Ádám:

Úgy tudom, hogy a zenekarban is zongoráztál eleinte.

Neményi Béla:

Igen, még 1962-ben. Aztán egy év múlva jött a Beatles, és nem volt más a zenekarban, aki énekelni tudott Sankón kívül. Egymás mellé álltunk, és egy mikrofonba kiabáltunk. De rögtön láttuk, hogy ez így nem mehet tovább, fel kell nőni a Beatleshez. Meg kellett tanulnunk rendesen énekelni.

Én mindig Lacihoz hasonlítottam magam, és elérhetetlennek tűnt számomra, hogy úgy énekeljek, mint ő. Viszont, amikor elment katonának,⁸ akkor kényszerhelyzetbe kerültünk, mert nem akartuk, hogy megszűnjön a zenekar. Így lettem én az első számú énekes, és igazság szerint lettek sikereim ezzel.

Ignác Ádám:

Nem sokkal később már a zenét is te írtad.

Neményi Béla:

Igen. A szövegeket akkor S. Nagy⁹ hozta, én pedig a zenét írtam és énekeltem a dalokat.

Ignác Ádám:

Ide kívánczik a kérdés, bár később szerettem volna feltenni: A szóban forgó időszak, tehát az Atlantis első önálló (szöveges) szerzeményeinek megjelenése 1965 második felére tehető. Az arculatváltást nyilván Sankó távozása is motiválta, de – gondolom – az, hogy az Illés megírta az első magyar nyelvű számaikat, szintén ösztönzőleg hatott a változásokra.

Neményi Béla:

Valóban az Illés *Rohan az idő* című száma volt az első, ami befutott, egyébként, érdekes módon, abban is mi kísértük Koncz Zsuzsát,¹⁰ és velünk is vették fel a lemezgyárban. De például az én első számom, a *Hóember* is egyidős ezzel, amit Ambrus Kyri¹¹ énekelt, akárcsak a *Nem értem a fiúkat* című dalt. Tehát az első magyar számnak én a *Rohan az időt*, illetve a *Hóembert* tartom.

Ignác Ádám:

Jól gondolom, hogy a későbbiekben ezek a beatzenekarok egymást motiválták abban, hogy minél több magyar nyelvű szám is szülessen?

Neményi Béla:

Igen.

Ignác Ádám:

Az Illésnek tehát ilyen szempontból mégiscsak volt hatása.

⁸ Sankó saját visszaemlékezése szerint 1965. november 26-án vonult be katonának.

⁹ S. Nagy István (1934–2015), dalszövegíró.

¹⁰ Koncz Zsuzsa (1946), Kossuth-díjas énekesnő.

¹¹ Ambrus Kyri (1945), táncdalénekesnő.

Neményi Béla:

Igen, bár a fordulat e tekintetben csak az első táncdalfesztivál után következett be, utána már mindenki *Az utcánt* énekelgette. Eldőlt a kérdés: egyedül a magyar számok látszottak járható útnak. Persze mindenki nagyon félt eleinte, hogy a közönségnek tetszeni fognak-e ezek.

Az Atlantis akkor vált igazán ismertté, amikor Laci bevonult. Azért akkor, mert közben folyamatosan a lemezgyárba jártunk felvételeket rögzíteni. Érdekes módon a korongokon még sokáig az angol nyelvű éneket preferálta a közönség. Szerintem csak 1967-ben, tehát a *Foxi Maxi*,¹² a *Kennedy*¹³ és a *Bakter úr*¹⁴ idején fordult meg a trend e tekintetben. 1966-ban igazság szerint az „angol” kislemezek fogytak jobban. Nyolc vagy tíz dalunk jelent meg ekkoriban, amelyek garantálták az Atlantis népszerűségét. Ezeket már mind én énekeltem. Persze mindig is tudtam, hogy nem vagyok olyan szinten, mint Laci. Más kérdés, hogy a közönségnek így is tetszett a zenénk.

Ignác Ádám:

Hamar felvettétek a repertoárba a legfrissebb külföldi számokat? Néhány Beatles-dalról tudható, hogy már néhány hónappal a megjelenés után játszottátok.

Neményi Béla:

Igen. Beatlest először mi ketten énekelünk Magyarországon. Szétverték a házat. Volt, hogy csak beszélgettünk a színpadon, mert úgysem hallották, hogy éneklünk-e. Jellemző, hogy mikor elmentünk Zoránékhoz a Metro Klubba, ők kérték, hogy énekeljünk el egy Beatles-számot, az ő repertoárjukon ugyanis nem volt még ekkor semmi a liverpooliaktól.

Ignác Ádám:

Ezek szerint az Atlantistnak nagy szerepe volt abban, hogy a magyar közönség jobban megismerje a Beatlest?

Neményi Béla:

Sőt, megfordult a világ! Amikor elkezdtek a Beatles-dalokat, abban a pillanatban egy korszak lezárult. Korábban, ha valami új számot játszottunk, táncoltak rá, és háromszor visszatapsolták. Akkor viszont megszűnt a táncolás, előrejött mindenki és ordított. Nem is tudtam, hogy miért visítanak az emberek. Tehát meg is ijedtem egy kicsit, tényleg, nagyon furcsa volt.

Ignác Ádám:

Ez nagyon érdekes, mert a magyar közönségnek nem nagyon voltak meg a nyugati „mintái” e tekintetben, nem láthatták például az *A Hard Day's Night* című filmet, amely a Beatles körüli hisztériáról szól.

Neményi Béla:

Ezen én is csodálkoztam, mert később megnéztem a Toldi moziban a filmet, és láttam, hogy ugyanaz volt Angliában, mint ami itt, nálunk történt. Nem tudtunk mit kezdeni vele. De egyébként volt még egy nagyon fontos momentum, az úgynevezett központi ORI-műsor, egy országos körút, ahová ORI-busszal vitték a fellépőket. Pécs volt az első állomás, egy vizsgaszínpadon, aztán más nagyvárosokban, kisebb helyeken is játszottunk. Az őrvongás

¹² A dal teljes címe: *Foxi Maxi matróz lett*. A dal a népszerű tévés rajzfilm-sorozathoz készült.

¹³ A dal teljes címe: *Ki ölte meg Kennedyt?*

¹⁴ A dal teljes címe: *Drága bakter úr*.

mindenhol hasonló méretet öltött! Vegyes műsor volt, amelyben Sárdy János,¹⁵ Korda¹⁶ és Mátray Zsuzsa¹⁷ is felléptek. Mi valamikor az első rész közepén játszottunk két számot, a műsor közepén újabb kettőt és a végén mi zártuk az estet. Soha nem felejttem el, micsoda üvöltés volt, amikor szétment a függöny.

Ignác Ádám:

Nagyon érdekes témakört érintünk ezzel, hiszen a visszaemlékezésekből, illetve a korabeli sajtóból jobbra csak a budapesti zenei életről értesülünk, és a mai napig nagyon keveset lehet arról tudni, hogy vidéken mi történt ugyanebben az időben. Amikor készültem az interjúra, eszembe is jutott, hogy feltegyem a kérdést, hiszen az Atlantis egyike volt azon zenekaroknak, amelyek folyamatosan turnéztak az országban. Rendszeresen játszottatok vidéken, tehát volt rálátásod arra, hogy mi a különbség Budapest és a vidék között e tekintetben. A kérdés tehát az, hogy milyennek láttad a vidéki Magyarország könnyűzenei életét a hatvanas években?

Neményi Béla:

Mondom, Péccsett és utána Szegeden a Nemzeti Színházban hihetetlen volt a hangulat. Nem akarták abba hagyni az üvöltést. Olyan tombolást csaptak, hogy le kellett engedni a függönyt. Azt tudom még elmondani, hogy voltak ugye az angol nyelvű kislemezeink, amiket úgy tűnt, ismert a közönség, de ismerték a Beatlest is. Mi a három gitár, dob, zongora felállással, meg az új hangzással nagy sikereket arattunk országszerte. Játszottunk persze saját számokat is, de inkább az instrumentális szerzemények határozták meg a műsorunkat.

Ignác Ádám:

Köztük a klasszikus zenei átdolgozások is? Az Atlantis ugyanis a *Trubadúr-parafrazis*, a *Diótörő* vagy a *Hindu-dal* átiratainak a szerzőjeként és lemezre rögzítőjeként is ismert, egyike volt tehát e különös hazai trend legaktívabb képviselőinek.

Neményi Béla:

Ez nagyon érdekes kérdés. Meg kell, hogy mondjam, az említett komolyzenei számok is négy-öt akkordból állnak, s vannak operák – ilyen a *Trubadúr* is –, amelyekben persze vannak komoly áriák, de alapvetően slágeresek. Ezért esett ezekre a választás. Pusztán annyi megfontolás állt a döntés mögött, hogy amúgy is nagyon népszerű zenéknek számítottak, és abban bízunk, hogy átírásban is jól hangoznának.

Ignác Ádám:

A klasszikus zenei átdolgozások valóban egy sajátos magyar jelenségnek tekinthetők, melynek külföldön alig akad párhuzama. Idehaza viszont sokan próbálkoztak hasonlóval, mégpedig bőven a progresszív rock felfutása előtti időkben. Elég, ha csak a Metro együttes *Kozmosz* című számára gondolunk, amely Csajkovszkij b-moll zongoraversenyét parafrazálja.

Neményi Béla:

Pedig ez világjelenségnek számított, az egy-két külföldi példa elég volt a hazai trend elindulásához.

Ignác Ádám:

¹⁵ Sárdy János (1907–1969), operaénekes, színész.

¹⁶ Korda György (1939), táncdalénekes.

¹⁷ Mátray Zsuzsa (1941), táncdalénekesnő.

Még egy gondolat erejéig a közönségnél maradva: eltérő visszaemlékezések vannak a zenét „extázisban” hallgató fiatalokat érő rendőri atrocitásokkal kapcsolatban. A te emlékeid szerint milyen rendszerességgel inzultálták a hivatalos szervek a rajongókat, ha inzultáltak egyáltalán?

Neményi Béla:

Hát például én mindig vittem magammal egy lemezt, hogyha igazoltat rendőr, akkor meg tudjam mutatni, hogy ez vagyok én, mert bevitték volna közveszélyes munkakerülésért. Lauxot meg is verték egyszer. De a Boschban például Balogh Jóska és az angyalföldi zsványok¹⁸ mindig rendet tartottak, bár rendszeresen voltak „botrányok”. Jóska nagyon okosan csinálta ezt.

Ignác Ádám:

Néhány szó erejéig már érintettük a zeneszerzői tevékenységedet. Most ismét ezzel kapcsolatban szeretnék kérdezni: ha megnézzük azokat a híressé lett szerzeményeket, amelyek a nevedhez fűződnek, akkor nagyon különféle kompozíciókat találunk, elég, ha mondjuk az egyik oldalon a táncdalos *Bakter urat* említjük, a másikon pedig a *Kínai falat*, ami a saját korában meglehetősen progresszív alkotásnak számított. Az érdekelne ezzel kapcsolatban, hogy miért kellett egy zenekarnak ennyiféle zenét játszania, miért nem egyféle arculatot követett? Minden jelentős zenekarnál megfigyelhetjük például – és ez szintén nagyon érdekes jelenség –, hogy megvannak a párhuzamai a *Bakter úrnak*: ilyen a *Trombitás Frédi* című szám az Omegától, vagy a Metronál a *Gyémánt és arany* vagy az *Ülök egy rózsaszínű kádban*.

Neményi Béla:

Maradjunk abban, hogy a *Bakter úr* volt az első ilyen jellegű szám, ami miatt az összes beatzenekar cikizett. Eladom magam, meg hogy hol van ebben a beatzene – ilyeneket mondtak. Ezt a dalt amúgy nem is akartam énekelni, mert S. Nagy Aradszkynak¹⁹ írta eredetileg, de mivel Aradszky az *Isten véled édes Piroskámat*²⁰ énekelte, nem volt más választásom. Tudtam, hogy cikizni fognak a kollégák, a Metro, az Omega és az Illés tagjai. De S. Nagy azt mondta: „ha igazán népszerű akarsz lenni, pláne vidéken, akkor ilyen számot kell énekelni.” És igaza lett. Érdekes módon, amikor a *Bakter úr* lement, egy hónapra rá jött a *Trombitás Frédi*, jött a *Rózsaszínű kád* és a *Sáríka*. Mindenki megcsinálta a maga „cikijét”.

A *Kínai fal* viszont tényleg nagyon jól sikerült. Az volt az 1968-as fesztivál egyik legjobb száma, csak még nem érett meg rá a közönség. Akkoriban a *Bakter úr*-típusú számokra voltak fogékonyak. Pedig azt hittem, hogy azzal lesöprünk mindenkit.

Ignác Ádám:

Nagyon különféle ízlésű emberekhez próbáltak szólni ezek a zenekarok egyidőben. E téma kapcsán nagyon sokszor elhangzott S. Nagy István neve. Milyen személyes kapcsolat fűzte őt a zenekarhoz? Miért volt ekkora jelentősége? Miért írt ennyi dalszöveget nektek?

Neményi Béla:

S. Nagy volt a legismertebb szövegíró. Én Payer Andris²¹ után jöttem nála képbe. Eleinte úgy is emlegették őket, hogy Payer–S. Nagy, elválaszthatatlanok voltak. Utána

¹⁸ Sankó László beszámolója szerint Balogh a kerület legveszélyesebb embereiből szervezett rendezői gárdát a klubba, akik elejét vették a rendbontásoknak.

¹⁹ Aradszky László (1935), táncdalénekes.

²⁰ A dalt a Dobos Attila–Szenes Iván szerzőpáros jegyzi.

²¹ Payer András (1941–2011), zeneszerző.

nekem, majd Szécsi Palinak²² és Máté Péternek²³ is írt szöveget. S. Nagynak különböző korszakai voltak tehát. Igazság szerint ő keresett meg. Mivel akkor már tényleg „sztázenekar” voltunk, szólott, hogy csináljunk magyar számokat. Ő írta már a *Hóembert* is. Nagyon jóban lettünk, többször voltam is náluk.

Ignác Ádám:

Az ő személye lényegében arra is garanciát jelentett, hogy ezek a szövegek mindig „átmenjenek” a szűrőn.

Neményi Béla:

Igen, neki aztán voltak kapcsolatai, az biztos. Ő mindenkit ismert.

Ignác Ádám:

Szervezett közös találkozókat is nektek, ahol voltak más hivatalos emberek is, akár a rádiótól, tévétől? Voltak ilyen megbeszélések?

Neményi Béla:

Ilyenre nem emlékszem, de az biztos, hogy a pol-beat fesztivált ő csinálta. Nekem eszembe nem jutott volna ott fellépni. A *Kennedyt* kifejezetten erre írta. Készpénznek vette, hogy úgys el fogjuk játszani.

Ignác Ádám:

Mielőtt tovább beszélgetnénk a pol-beat fesztiválról, amely szintén televíziós nyilvánosságot kapott, érdemes talán szót ejteni a korábbi tévés- és mozszerreplésekről is, hiszen az Atlantis ebben is úttörőnek számított. Már korábban szóba került például a *Trubadúr-parafázis*, amiből tulajdonképpen az első magyar zenés klip készült, röviddel később pedig, egy szám erejéig Ambrus Kyrít kísérték a *Fény a redőny mögött* című filmben. Sőt, kezembe került az *Ezek a fiatalok* című film legelső forgatókönyve, és azt láttam, hogy az Atlantis neve is fel volt írva a filmben szereplő lehetséges zenekarok között.

Neményi Béla:

Pedig nem szerepeltünk benne. És az *Extázis 7-től 10-ig*²⁴ című filmben sem, mert akkor a zenekar már felbomlófélben volt.

Ignác Ádám:

Tudom, de az eredeti tervek alapján Banovich Tamás²⁵ titeket is meg akart keresni. Hogyan alakultak ezek a tévés és filmes szereplések, és mit jelentettek a zenekar életében?

Neményi Béla:

Azt hiszem, 1966 elején egy ORI-műsorban szerepeltünk, és a közönségből sokan írtak, hogy miért nem játsszák a számainkat, vagy miért nem lehet minket látni a tévében. Volt egy zenei rendező, úgy hívták, hogy Pauló Lajos,²⁶ ő csinálta a *Halló fiúk, halló lányok* című műsort is. Rendszeresen jártunk be hozzá, mi lettünk az házi beatzenekara. A tévé országosan is hihetetlen népszerűséget biztosított. A lemez és a tévé, ez a kettő.

²² Szécsi Pál (1944–1974), énekes.

²³ Máté Péter (1947–1984), énekes, zeneszerző.

²⁴ Kovács András 1969-es dokumentumfilmje a beatről és ifjúsági kultúráról.

²⁵ Banovich Tamás (1925–2015), filmrendező, mások mellett az *Ezek a fiatalok* című film rendezője.

²⁶ Pauló Lajos (1927–1975), rendező.

Ignác Ádám:

És ide sorolhatjuk a táncdalfesztivált is, amin szintén „kötelező” volt szerepelni, hogyha az ember népszerű akart maradni.

Neményi Béla:

A táncdalfesztivál is ide tartozik, igen. S. Nagy keze volt az ottani szerepléseinkben is. A táncdalfesztiválosok jöttek utánunk, tehát nem is lett volna fesztivál, hogyha mi nem szerepelünk. A négy zenekar (Metro, Omega, Illés és mi) „kötelező” volt. Annyi engedményt tettek, hogy az első fesztiválon még nem saját számmal kellett indulnunk.

Ignác Ádám:

Térjünk rá ismét a pol-beat fesztiválra. Említetted, hogy S. Nagy István hívott titeket a rendezvényre. Volt még valami hivatalos találkozó előtte, vagy csak S. Nagy jelentette az összekötő kapcsolatot a szervezők és köztetek?

Neményi Béla:

S. Nagy, illetve a KISZ Központi Bizottsága szervezte a fesztivált. Igazság szerint nem nagyon foglalkoztam én ezzel, annyit csupán, hogy a *Kennedyt* megcsináltam. S. Nagy megírta a szöveget, és pedig előadtam. Arra jó volt, hogy népszerűsítse a *Foxi Maxit*.

Ignác Ádám:

Arról tudsz valamit, hogy az akkori vezető beatzenekarok hogyan viszonyultak ehhez a fesztiválhoz? Az Omega is részt vett például rajta.

Neményi Béla:

Nem is tudtam.

Ignác Ádám:

Az Azért, mert a faterod góré című számot játszották.

Neményi Béla:

Ez nem jutott el hozzám. Arra emlékszem, hogy én nyertem a közönségdíjat. Nem valami politikai dolgot, nem a KISZ Központi Bizottság díját, hanem a közönségdíjat, tehát a közönséget ráérezett a zenénkre, vagyis a célunkat elértük.

Ignác Ádám:

A későbbiekben nem is volt arról szó, hogy énekeljetek még politikai témájú dalokat?

Neményi Béla:

A pol-beat fesztiválon voltak külföldiek, és a KISZ szervezett a győzteseknek egy koncertkörutatót ifjúsági táborokba. Azon vettünk még részt.

Ignác Ádám:

Ez már ősszel vagy télen lehetett, mert a fesztivált 1967 júliusában rendezték.

Neményi Béla:

Igen, valamikor ősszel volt.

Ignác Ádám:

S milyen volt a visszhangja a fesztiválnak? Mind a közönség, mind a fellépők részéről megoszlanak a vélemények. Ti hogyan viszonyultatok a pol-beat műfajhoz általában?

Neményi Béla:

Megmondom őszintén, hogy nem is foglalkoztam vele. Mi nem politizáltunk, hanem zenéltünk. A közönségdíjat nagy dolognak tartom, de ennyi közünk van a pol-beathez. Az említett turné után el is halt az egész pol-beat mozgalom. Nem is kerestek többé. S. Nagy István is úgy volt szerintem vele, hogy ebben ennyi volt.

Mi egyébként egy jó sorozatban voltunk ekkor, mert a *Foxi Maxi* három-négy héten át vezette az Ifjúsági Magazin slágerlistáját, aztán jött a *Kennedy* és jött a *Bakter úr* is, tehát hogy úgy mondjam, „húzó” évünk volt.

Ignác Ádám:

Arról érdeklődnék még, hogy miként ítéled meg a korábban már említett Benyó Sándor, illetve a veletek kezdő, később rendkívül népszerű Radics Béla,²⁷ valamint az Atlantis nevet tovább vivő Danyi Attila²⁸ szerepét? Benyó Sándor kapcsán azt is szeretném megkérdezni, hogy magának a technikának, és a technika fejlődésének milyen hatása volt szerinted akkoriban a zenélésre? És mi volt tulajdonképpen egy Benyó-féle „hangmérnök” feladata a zenekarban?

Neményi Béla:

A zenélést azért hagytuk abba, mert a csehszlovák események miatt 1968 szeptemberében az angolok embargót hirdettek a megszálló országokkal szemben és fél évig nem kaptuk meg az onnan rendelt új erősítőinket és hangszereinket. Akkor döntöttünk úgy, hogy nem tudunk egyről a kettőre jutni. Benyó Sándor egyébként mindig ott ült hátul, a hangfalak mögött, hogy végig rendesen mehessen a buli. Volt, hogy ugyanolyan jól szóltunk, mint a Beatles és a Rolling Stones. Radicsról pedig csak Sankó Laci véleményét tudom megerősíteni: elsősorban nagyon szorgalmas volt. Ha Laci kiadott neki egy feladatot, éjszakákat töltött a kigyakorlásával.

Amúgy pedig az általa és Rozsnyói²⁹ által szervezett „puccsra” nem szívesen emlékszem. Soha sem felejttem el, Dunaújvárosban játszottunk, és ahogy énekeltem legelől, éreztem, hogy a zenekar úgy állt mögöttem, mint a borotva. Egyedül mozogtam, és piszok jól esett, hogy a közönség „Béla, Béla” felkiáltásokkal éltetett. Amikor azonban vége volt a koncertnek, akkor megváltunk egymástól. Ők megalakították a Pannónia zenekart, amiből persze nem lett semmi. Radics utána már nem jött vissza, nem is fogadtam volna vissza a történetek után. Már az első táncdalfesztiválon sem ő játszott. Ez pont akkor volt, amikor Laci elment katonának. Akkor tényleg azt hittem, hogy most már biztosan nem lesz a zenekarból semmi.

Danyi pedig egy későbbi történet. Egyszerűen csak megkérdezte, hogy hívhatja-e Atlantisnak a zenekart. Csinált egy lemezt, amin Mario,³⁰ a Liversing frontembere énekelt. És nagyon jól énekelt. Ezen a négyszámos lemezen van a *Hétfejű sárkány* című szám is, amit én írtam. Talán még a *Végtelennel tűnő utak* és *Próbálj meg a csúcsra jutni* is ezen a korongon szerepelnek.

Nem sokkal korábban keletkezett még egy-két igen jó számunk: az *Aladdin*, a *Lángoló tűz*, a *Dupla vagy semmi* és az *Emlékszel-e még*.

²⁷ Radics Béla (1946–1982), a korszak egyik legjelentősebb rockgitárosa, az Atlantis, Pannónia, Kex, Taurus együttesek tagja.

²⁸ Danyi Attila (1946), a Scampolo és Atlantis no.2 zenekarok gitárosa.

²⁹ Rozsnyói György, az Atlantis orgonistája.

³⁰ Juhász Gyula Márió, szaxofonos, énekes, a Wanderers, Atlantis no.2. és Liversing együttesek tagja.

Ignác Ádám:

Hiába keletkezett azonban 1968–69-ben egy sor ígéretes dal, egyszer csak mégis abbahagyta a zenélést.

Neményi Béla:

Tényleg a hangszerek hiánya miatt hagytuk abba. És igazság szerint akkor már nem volt kedvünk újra belevágni. Először is megnyertünk mindent, elértünk mindent, ami létezett, és valahogy úgy volt vele az ember abban az időben, hogy az is nagy dolognak számított, hogy több számunkból sláger lett. Nyugaton is talán csak a Beatles, meg a Rolling Stones a kivétel, mert általában miután valaki megjelent egy számmal, el is tűnt. Mi legalább egy ideig a felszínen maradtunk. De igazság szerint nem nagyon éreztem már akkoriban, hogy a zenekarnak nagy jövője lenne. Számos banda szűnt meg akkor. Az Illés és az Omega is szétment. Véget ért egy korszak. Meg is untuk ezt az utat, mert nem volt benne olyan sok kihívás, hiszen egy idő után tudtuk, milyen számokat kell csinálni ahhoz, hogy a lemezeket megvegyék.

Végül, felhasználva a népszerűségemet is, el akartam menni a rádióba szpíkernek, és idegen nyelvet akartam tanulni. Így kerültem a Külkereskedelmi Főiskolára, amit el is végeztem. Egy új pályát akartam elkezdni, mert kiöregedtem a beatzenéből.